

La llum de la fe (XV): Forces invisibles, els àngels, el dimoni i l'infern

Els àngels apareixen com «enviats per a fer un servei» (Hb 1, 14) que es pot resumir en dues accions: lloar incessantment Déu i cuidar dels homes, exercint una participació en la providència salvífica de Déu.

09/04/2026

Avui dia ens veiem fàcilment induïts a pensar que només existeix el que captem per experiència, que el món real està constituït pel que es veu i es toca, sigui directament o bé virtualment a la pantalla d'un dispositiu. Alhora que ens adonem que hi ha coses que passen en aquest món que és molt difícil que siguin per causes experimentables i visibles, donada la seva entitat fora del comú. És a dir, passen coses visibles i tangibles que tenen el seu origen en quelcom que ni es veu ni es toca. I això, tant per les coses bones com per les dolentes. En el primer cas comentem: això no és humà, és diví, o sigui, és superhumà, massa bo per ser només humà (per exemple, un miracle); en l'altre cas diem: això és diabòlic, o sigui, és massa dolent perquè sigui causat únicament i exclusiva pel poder d'un individu (per exemple, un assassinat brutal). En ambdós casos, pensem que sense

una força sobrehumana no es poden realitzar segons quines accions.

Éssers purament espirituals

La creença en l'existència de forces invisibles ha suposat des d'antic un repte per a la raó humana. A la nostra societat avançada, quan sembla que es tracta d'una creença destinada a desaparèixer pel seu presumpte caràcter mític i simbòlic, misteriosament reapareix de maneres diverses en la cultura (al cinema o la literatura), i fins i tot en els testimonis de persones que expliquen fets portentosos que atribueixen a éssers que són més enllà de la nostra percepció sensible (la qual cosa pot aplicar-se tant a l'oració d'intercessió com a les pràctiques esotèriques o a l'espiritisme).

Un conegut exegeta del segle passat afirmava, en el seu intent de desmitificar el Nou Testament per

fer-lo més creïble a l'home contemporani, que no podia encendre la llum elèctrica o escoltar la ràdio i seguir creient en el món dels àngels i dels dimonis. Què diria si hagués conegut internet, les xarxes socials i els *smartphone*? L'avenç tecnològic, que ens permet dominar cada cop més els límits espaciotemporals, ens allunya o ens apropa al món purament espiritual? Què en diu la fe cristiana de tot això?

Davant d'aquesta qüestió, el primer és admetre clarament que, mentre cal afirmar l'existència de Déu per explicar l'existència del món, ja que Ell l'ha creat, no es pot dir el mateix d'altres éssers, tot i que siguin superiors a nosaltres. Basat en el fet que només Déu és Creador, el cristianisme ha descartat des del principi la idea de divinitats intermèdies com si Déu, que és pur esperit, no pogués tenir cap relació

amb el que és lluny seu, o sigui, la matèria.

De totes maneres, tot i que només Déu és necessari, el cristianisme, que compartia elements d'altres cosmovisions, aconseguí a poc a poc trobar una explicació racional a l'existència d'éssers purament espirituals. En aquest punt, la reflexió de Sant Tomàs fou de gran ajuda, ja que en l'època patristica aixecà nombroses controvèrsies. Gràcies a la seva metafísica del ser, el d'Aquino aconseguí explicar que és possible que hi hagi éssers creats purament espirituals^[1]. Algú podria pensar que això es dona ja plenament a l'ànima humana, però l'home té una naturalesa que és també corpòria. Així com en la creació de Déu hi ha éssers purament materials, i d'altres compostos de matèria i esperit, és molt convenient, segons el principi de l'ordre de l'univers i de la perfecció de la

mateixa creació, que hi hagi éssers creats purament espirituals^[2].

La mediació per arribar a Déu

En realitat, aquestes reflexions tenen el seu punt d'inici i arribada en la narració bíblica de la Història de la Salvació, on apareixen amb Déu, únic Senyor i Creador, altres éssers la força i l'influx dels quals, positiu o negatiu, es fan notar en aquest món. Els àngels apareixen com «enviats per a fer un servei» (*Hb* 1, 14), que es pot resumir simbòlicament en dues activitats: cantar i volar^[3]. Ells canten, és a dir, lloen sense parar Déu, constituint les corals celestials a les quals la litúrgia de l'Església s'uneix de moltes maneres. Per això no és estrany que, quan es devalua la dimensió liturgicosagramental de la fe, la doctrina dels àngels quedi arraconada. Per altra banda, els àngels volen, és a dir, són enviats per Déu per cuidar els homes, exercint

una participació en la providència salvífica de Déu. Així, el Nou Testament ens els mostra acompanyant els moments més importants de la vida de Crist i de l'Església naixent. De manera anàloga, custodien la vida de cada persona i institució, d'aquí que la tradició cristiana parli de l'existència d'un àngel de la guarda^[4]. La visió cristiana, doncs, es caracteritza per la mediació: la grandesa del Creador es mostra precisament quan el seu projecte està pensat per complir-se amb el concurs de les criatures lliures. I com més elevades, més partícips del seu govern sobre la creació. També nosaltres experimentem que és més fàcil fer directament les coses que aconseguir que altres lliurement les facin, però això és signe de major perfecció, com mostra, per exemple, l'experiència de govern en una família o en institucions de tipus diversos.

Per tot això s'entén que també els àngels, com éssers personals i lliures, hagin tingut, per dir-ho així, la seva pròpia història, de la qual la Bíblia ens diu de manera breu que alguns s'han rebel·lat contra Déu per sempre^[5]. En realitat, l'existència del diable i els seus sequaços, afirmada per l'Església des del principi i confirmada en els nostres dies en diverses ocasions pel Papa Francesc^[6], constitueix la cara oculta d'un missatge d'esperança: el mal que tots veiem al món, i no només el que és produït per altres, sinó també el que nosaltres mateixos cometem, és quelcom que ens supera, que en cert sentit prové d'un principi que va més enllà («no ens deixeu caure en la temptació i deslliureu-nos del mal») i, alhora, que no és diví i, per tant, no és originari, no és necessari. Com se sap, els relats de tantes tradicions culturals miren d'explicar l'origen del bé i del mal que hi ha al nostre món –i dins de nosaltres–, i per això,

van a una oposició originària de principis contraris. Això significa que el mal és tan radical com el bé, que sempre ha estat, és i serà allà, i que, en definitiva, no pot ser sanat. Això aboca ineludiblement a una visió desesperada de l'ésser humà^[7].

El cristianisme diu, però, que només el bé és originari, i que l'existència del mal, que ningú no pot negar, ha estat el resultat de l'ús torçat de la llibertat de les criatures, en primer lloc, de les angèliques. Per això experimentem amb força el poder del mal al món i a la història, de manera que de vegades sembla invencible. L'anunci esperançat cristià és l'afirmació que Déu hi ha posat un remei, que Déu mateix ha assumit aquest mal en el seu Fill, encarnat i mort a la creu, perquè tots aquells que s'hi uneixin puguin vèncer-lo, associant-se al triomf pasqual de la seva resurrecció. Aquest triomf, després de l'Ascensió

de Jesucrist al cel, es mostra a la història tants cops petit i vulnerable, i àdhuc invisible, però és real, creix misteriosament i només al final es mostrarà amb tota la seva esplendor. Déu mateix no deixa d'oferir manifestacions visibles del seu poder en la seva providència salvífica a la història, mitjançant els sagraments, l'efusió de múltiples gràcies que actuen de manera més o menys amagada però real en la vida de les persones, servint-se del concurs dels àngels, dels sants, i de tantes persones.

Misericòrdia i infern

Si Déu és tan bo i misericordiós que pren la iniciativa per curar les seves criatures, per què no ho fa amb els àngels caiguts? Sembla un contrasentit parlar de sanació i mantenir, com fa l'Església, l'existència de l'infern com càstig perpetu per als dimonis i per tots

aquells homes que moren allunyats de Déu. Sembla que l'infern implica eternitzar el que precisament la fe cristiana diu que no és etern, sinó que té un origen a la història. Si el mal ha començat, se suposa que també tindrà un final, perquè, com diu sant Pau, «Déu serà tot en tots» (1Cor 15, 28). De fet, ja des d'Orígens, no han faltat a l'Església en diferents èpoques, també en els nostres dies, veus que, inspirant-se en les paraules de sant Pau, s'han alçat per suggerir una reconciliació universal al final dels temps. Si Déu és misericordiós, com pot permetre que hi hagi persones que siguin condemnades per sempre lluny seu?

Quelcom hi ha dins nostre, però, que ens diu que la vida de les persones, humanes o angèliques, gaudeix d'un do inestimable, que és la llibertat, un do que Déu ens ha donat i no pot treure sense violentar la naturalesa del que ell ha creat. No pot ser que

Déu no es prengui seriosament la llibertat de les seves criatures. I, alhora, dins nostre hi ha un fort sentit de la justícia, que clama perquè l'impenitent mal comès no quedi impune^[8]; quelcom ens diu que no pot ser que triomfi la immoralitat, com per desgràcia passa tants cops a la història del nostre món, on no es fa sempre justícia, és més, es cometem autèntiques injustícies que són part d'aquest mal del qual venim parlant. Si Déu és realment Déu, omnipotent i bo, no pot tractar igual a qui s'ha comportat segons el bé i a qui s'ha entestat sense penediment a cometre mals terribles^[9]. Aquesta és una convicció de les grans tradicions religioses de la humanitat: que Déu és remunerador. Certament el càstig té en aquesta terra una clara finalitat medicinal, però quan s'acaba el temps per entrar en la dimensió definitiva de l'existència, també acaba el temps del penediment, ja

que la decisió s'ha fet eterna: vet aquí l'enorme poder de la llibertat.

El cristianisme, un *dualisme de llibertats*

En efecte, ens trobem davant el misteri de la llibertat, tant de Déu com de les criatures. Déu ha creat lliurement, sense constriccions, de manera que l'existència de les criatures és fruit d'una lliure voluntat divina d'estimar i ser estimat. Un filòsof modern explicava com l'omnipotència es manifesta de forma més gran en la creació d'éssers lliures^[10]. Es tracta d'un risc que Déu ha volgut córrer, com deia sant Josepmaria^[11], ja que la llibertat de les criatures és real, i prova d'això és que poden escollir no només no estimar, sinó fins i tot odiar el seu Creador, i això no només per un espai de temps, sinó també per sempre. Per això, Benet XVI parlava de la nostra llibertat com d'una

«omnipotència a la inversa»^[12].

L'home és amo de la seva llibertat, i pot decidir usar-la per a l'odi i la destrucció.

Per això, és veritat que el cristianisme és un dualisme, ja que manté que la història és l'escenari d'un drama, d'una lluita entre el bé i el mal, entre la gràcia i el pecat. Però, no diu que ambdós poders siguin d'igual categoria, sinó que més aviat un d'ells permet l'existència de l'altre sense eliminar-lo. Es tracta, com diu Ratzinger, d'un dualisme de llibertats o existencial, però de cap manera d'un dualisme ontològic^[13]. Només el bé és originari.

Començàvem afirmant que per a molts només existeix el que s'experimenta per mitjà dels sentits. També suggeríem que els nostres avenços tecnològics expressen d'alguna manera un apropament a una condició de vida que supera els

límits espaciotemporals de la nostra condició en el món. Com hem tractat de mostrar, l'existència de forces invisibles ens duu a considerar que, en virtut de la nostra espiritualitat, que inclou el gran do de la llibertat, no estem necessàriament abocats al món d'una experiència visible però caduca, sinó que tenim un ésser obert a un món real però més ampli, el món de l'esperança. Aquesta realitat es manifesta als ulls de la fe, barrejada amb aquest món, on bé i mal conviuen i creixen junts –com el blat i la zitzània de la paràbola de Jesús (cfr. *Mt* 13, 24-30)– i que es manifestarà plenament al final de la història, quan arribi el temps de la sega i el Senyor del món jutgi amb misericòrdia les seves criatures lliures.

Santiago Sanz

Lectures recomanades

E. Peterson, *El libro de los ángeles*, Rialp, Madrid 1957.

Sant Joan Pau II, *Creo en Dios Padre*, Palabra, Madrid 1990, pàg. 157-170.

Benet XVI, Enc. *Spe salvi*, 30-X-2007.

S.-T. Bonino, *Angels and Demons. A Catholic Introduction*, The Catholic University of America Press, Washington D.C. 2016.

[1] «Encara que en l'àngel no hi hagi composició de forma i matèria, sí s'hi troben l'acte i la potència. Això resulta evident si partim de l'anàlisi de les coses materials, on s'hi troba una doble composició. La primera, la de la matèria i la forma, a partir de les quals es constitueix alguna naturalesa, i la naturalesa composta d'aquesta forma no és el seu propi ser, sinó que el ser és el seu acte. Per això, la mateixa naturalesa es

relaciona amb el seu ser com la potència amb l'acte. Per tant, suprimida la matèria, i suposant que la forma subsisteixi sense matèria, encara roman la relació de la forma amb el seu ser, com la potència es relaciona amb l'acte. Aquest tipus de composició és el que hem d'entendre en els àngels.... En Déu, però, el ser i allò per la qual cosa és no són coses diferents, com quedà demostrat. Per tant, només Déu és acte pur» (Sant Tomàs d'Aquino, *STh*, I, q. 50, a.2, ad 3).

[2] Cfr. Santo Tomás d'Aquino, *STh*, I, q. 50, a. 1; q. 51, a. 1.

[3] Aquestes expressions es troben a J. Ratzinger, *Allgemeine Schöpfungslehre*, Regensburg 1976, pàg. 61-64.

[4] «Ningú pot negar que cada fidel té al seu costat un àngel com a protector i pastor per conduir la seva

vida» (Sant Basili, *Contra Eunomio*, 3,1).

^[5] Cfr. *Catecisme de l'Església Catòlica*, núm. 391-392.

^[6] «No acceptarem l'existència del diable si ens entestem a mirar la vida només amb criteris empírics i sense sentit sobrenatural. Precisament, la convicció que aquest poder maligne és entre nosaltres, és el que ens permet entendre perquè de vegades el mal té tanta força destructiva. És veritat que els autors bíblics tenien un bagatge conceptual limitat per expressar algunes realitats i que en temps de Jesús es podia confondre, per exemple, una epilèpsia amb la possessió del dimoni. Però, això no ens ha de dur a simplificar tant la realitat dient que tots els casos narrats als evangelis eren malalties psíquiques i que en definitiva el dimoni no existeix o no actua. La seva presència és a la primera pàgina

de les Escripures, que acaben amb la victòria de Déu sobre el dimoni (cfr. Papa Francesc, *Homilia*, 11-X-2013). De fet, quan Jesús ens deixà el Parenostre volgué que acabéssim demanant al Pare que ens alliberi del Mal. L'expressió usada allà no es refereix al mal en abstracte i la seva traducció més precisa és "el Dolent". Indica un ésser personal que ens assetja. Jesús ens ensenyà a demanar quotidianament aquest alliberament perquè el seu poder no ens domini» (Papa Francesc, Exhort. Ap. *Gaudete et exsultate*, 19-III-2018, núm. 160).

^[7] Cfr. Benet XVI, Audiència general, 3-XII-2008.

^[8] «Hi ha quelcom a la mateixa consciència de l'home que reacciona davant la pèrdua de perspectiva: El Déu que és Amor no és també Justícia definitiva? Pot Ell admetre que aquests terribles crims poden quedar

impunes? La pena definitiva no és en certa manera necessària per obtenir l'equilibri moral a la tan intricada història de la humanitat? Un infern no és en cert sentit "la darrera taula de salvació" per la consciència moral de l'home?» (Joan Pau II, *Creuant el llindar de l'esperança*, Plaza & Janés, Barcelona 1994, pàg. 194).

^[9] «Pot haver-hi persones que han destruït del tot en elles el desig de la veritat i la disponibilitat per a l'amor. Persones en les quals tot s'ha convertit en mentida; persones que han viscut per a l'odi i que han trepitjat l'amor. Aquesta és una perspectiva terrible, però en alguns casos de la nostra pròpia història podem distingir amb horror figures d'aquest tipus. En semblants individus no hi hauria res remeiable i la destrucció del bé seria irrevocable: això és el que es diu amb la paraula infern» (Benet XVI, Enc. *Spe salvi*, 3-X-2007, núm. 46).

[10] Cfr. S. Kierkegaard, *Diari*, vol. 1, VII A 181 (edició de C. Fabro, Morcelliana, Brescia 1962, pàg. 512-513).

[11] «Déu ha volgut que siguem cooperadors seus, ha volgut *córrer el risc de la nostra llibertat*» (Sant Josepmaria, *És Crist que passa*, núm. 113); cfr. Ídem, «*Las riquezas de la fe*», a *Los domingos d'ABC*, 2-XI-1969, pàg. 4-7.

[12] Benet XVI, Missatge *Urbi et orbi*, 25-XII-2012.

[13] Cfr. S. Sanz, *Joseph Ratzinger y la doctrina de la creación*. Els apunts de Münster de 1964 (II). Alguns temes fonamentals, «*Revista Española de Teología*» 74 (2014), pàg. 201-248 [231].

pdf | document generat
automàticament des de [https://
opusdei.org/ca/article/la-llum-de-la-fe-
xv-forces-invisibles-els-angels-el-
dimoni-i-linfern/](https://opusdei.org/ca/article/la-llum-de-la-fe-xv-forces-invisibles-els-angels-el-dimoni-i-linfern/) (09/04/2026)